

**BO'LAJAK PEDAGOGLARDA KREATIV TAFAKKURNI
SHAKLLANTIRISHGA INNOVATSION YONDASHUV****Oblayeva Lobar Erdonovna**

Navoiy davlat universiteti

“Pedagogika nazariyasi va tarixi” mutaxassisligi

2-bosqich magistranti

E-mail: lobarobloyeva@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirish masalasi innovatsion yondashuvlar nuqtayi nazaridan ilmiy asoslangan holda tadqiq etilgan. Tadqiqot jarayonida kreativ tafakkurning pedagog shaxsini kasbiy rivojlantirishdagi o'rni ochib berilib, uni shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlarning didaktik imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonining bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini oshirishdagi ahamiyati asoslab berilgan. Maqolada ilgari surilgan ilmiy xulosalar pedagog kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirishga xizmat qilishi bilan ajralib turadi.

Kalit so'zlar: kreativ tafakkur, innovatsion yondashuv, bo'lajak pedagog, kasbiy kompetentlik, zamonaviy ta'lim, pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, ijodiy fikrlash.

Аннотация: В данной статье на научно обоснованном уровне исследуется вопрос формирования творческого мышления у будущих учителей с точки зрения инновационных подходов. В ходе исследования выявлена роль творческого мышления в профессиональном развитии педагогической личности, проанализированы дидактические возможности современных педагогических технологий и интерактивных методов в его формировании. Кроме того, обоснована важность образовательного процесса, организованного на основе инновационных подходов, в повышении профессиональной компетентности будущих учителей. Научные выводы, представленные в статье, отличаются тем, что служат совершенствованию системы подготовки педагогических кадров.

Ключевые слова: творческое мышление, инновационный подход, будущий учитель, профессиональная компетентность, современное образование, педагогические технологии, интерактивные методы, творческое мышление.

Abstract: This article studies the issue of forming creative thinking in future teachers from the point of view of innovative approaches in a scientifically based manner. In the course of the research, the role of creative thinking in the professional development of the pedagogical personality was revealed, and the didactic possibilities of modern pedagogical technologies and interactive methods in its

formation were analyzed. In addition, the importance of the educational process organized on the basis of innovative approaches in increasing the professional competence of future teachers was substantiated. The scientific conclusions put forward in the article are distinguished by the fact that they serve to improve the system of training pedagogical personnel.

Keywords: creative thinking, innovative approach, future teacher, professional competence, modern education, pedagogical technologies, interactive methods, creative thinking.

KIRISH

Globalashuv jarayonlari va raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimiga bo'lgan talablarni tubdan o'zgartirmoqda. Ayniqsa, pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida bilimlarni tayyor holda yetkazishdan ko'ra, mustaqil, tanqidiy va kreativ fikrlay oladigan shaxsni shakllantirish ustuvor vazifaga aylanmoqda. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda pedagog faqat bilim beruvchi emas, balki ta'lim jarayonini loyihalovchi, innovatsion g'oyalarni ilgari suruvchi va o'quvchilarni ijodiy faoliyatga yo'naltiruvchi subyekt sifatida namoyon bo'lmoqda. Bunday sharoitda an'anaviy o'qitish yondashuvlari pedagogik faoliyatning barcha ehtiyojlarini qondira olmaydi. Shu sababli, bo'lajak o'qituvchilarning kreativ tafakkurini shakllantirishga yo'naltirilgan innovatsion yondashuvlarni ilmiy jihatdan asoslash va ta'lim amaliyotiga tatbiq etish dolzarb muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Mazkur mavzu doirasida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyevning asarlari, shuningdek, mamlakat taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlarini belgilab beruvchi 2022–2026-yillarga mo'ljallangan “Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi” muhim nazariy asos sifatida xizmat qiladi. So'nggi yillarda respublikamiz ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirish masalasi pedagogika va psixologiya fanlarining dolzarb tadqiqot yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. O'zbekistonlik olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda kreativ tafakkurning nazariy asoslari, uning pedagog shaxsini rivojlantirishdagi o'rni hamda ta'lim jarayonida shakllantirish mexanizmlari atroflicha o'rganilgan. Xususan, N. Muslimovning ilmiy ishlarida bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda kreativ yondashuv muhim omil sifatida asoslab berilgan. Olim pedagogik faoliyatda innovatsion fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish zarurligini ta'kidlaydi. B. Xodjayev tadqiqotlarida esa zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol

metodlar asosida bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy faolligini oshirish masalalari yoritilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mavjud tadqiqotlarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning ayrim jihatlari yoritilgan bo'lsa-da, innovatsion yondashuvlarni bo'lajak pedagoglar tayyorlash jarayoniga tizimli ravishda joriy etish, ularning amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish masalalari yetarli darajada tadqiq etilmagan. Mazkur holat bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirishga innovatsion yondashuvlarni ilmiy asoslash hamda ularni ta'lim amaliyotiga samarali tatbiq etish zaruratini yuzaga keltiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirish masalasini ilmiy jihatdan asoslashda zamonaviy pedagogik tadqiqot metodologiyasiga tayangan holda tizimli yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida mavzuga oid pedagogik, psixologik va metodik adabiyotlarni chuqur tahlil qilish orqali kreativ tafakkur tushunchasining mazmun-mohiyati hamda uning ta'lim jarayonidagi o'rni aniqlab olindi. Tadqiqotda tizimli tahlil metodi asosida bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirish jarayoni yaxlit pedagogik tizim sifatida o'rganildi. Manbalar va ilmiy ma'lumotlarni qiyoslash orqali mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar qarashlari tahlil qilinib, ularning o'xshash va farqli jihatlari aniqlashtirildi. Shuningdek, tarixiy-ilmiy natijalarni o'rganish metodi yordamida kreativ tafakkur masalasining pedagogika fanida rivojlanish bosqichlari tahlil etildi.

Mavzuga doir zamonaviy masalalarni aniqlash jarayonida bugungi ta'lim tizimida bo'lajak pedagoglardan talab etilayotgan kreativ kompetensiyalar belgilab olindi. Tadqiqot davomida mazkur masalalarga obyektiv yondashilgan holda qiyosiy-tahlil metodi asosida mavjud nazariy qarashlar va amaliy tajribalar solishtirildi hamda ilmiy xulosalar chiqarildi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirishga yo'naltirilgan ilmiy asoslangan xulosa va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Qo'llanilgan metodlar tadqiqotning mantiqiy izchilligi, ilmiy asoslanganligi va natijalarning ishonchliligini ta'minlashga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirishda innovatsion yondashuvlar pedagogik jarayonning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqot metodologiyasi doirasida amalga oshirilgan tizimli tahlil, qiyosiy-tahlil va tarixiy-ilmiy yondashuvlar asosida bir qator ilmiy xulosalar olinadi. Kreativ tafakkur - pedagogning murakkab muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, original va samarali yechimlar ishlab chiqish hamda o'quv jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash qobiliyatidir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kreativ tafakkur bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini shakllantirishda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. U o'quv jarayonini boyitadi, pedagogik faoliyatni samarali tashkil etishga yordam beradi va o'quvchilarning ijodiy

qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, an'anaviy ta'lim yondashuvlari zamonaviy ta'limning murakkab talablarini qondira olmaydi, shuning uchun innovatsion pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish zarurati ortadi.

Tahlil qilinayotgan adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuvlar pedagogik jarayonda bir necha funksiyani bajaradi. Jumladan, loyiha ishlari, case-study, brainstorming, rol o'yinlar va muammoli mashg'ulotlar bo'lajak pedagoglarning ijodiy faolligini oshiradi. Shuningdek, innovatsion metodlar yordamida pedagoglar real vaziyatlarda tezkor va asosli qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini egallaydi. Interfaol mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari esa nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan mustahkamlash imkonini beradi. Shu tariqa, innovatsion yondashuvlar pedagogik jarayonning individual va guruhlararo samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kreativ tafakkurni shakllantirish tizimli yondashuv orqali amalga oshirilishi tavsiya etiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, nazariy bilimlar, amaliy mashg'ulotlar va interfaol metodlarni integratsiyalash pedagoglarning ijodiy va kasbiy kompetensiyalarini uyg'un rivojlantiradi. Tizimli yondashuv bo'yicha ishlab chiqilgan ta'lim modullari bo'lajak pedagoglarga kompleks kompetensiyalarni shakllantirish imkonini beradi. Shuningdek, loyihalash, dizayn-mulk usullari, kooperativ ta'lim va muammoli mashg'ulotlar pedagoglarning ijodiy faolligini oshirishda samarali ekanligi aniqlangan.

Ilmiy tahlil shuni ko'rsatdiki, kreativ tafakkur pedagoglarning kasbiy malaka va kompetensiyalarini rivojlantirish bilan chambarchas bog'liq. Innovatsion yondashuvlar pedagoglarning strategik fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini oshiradi. Ijodiy qaror qabul qilish qobiliyati pedagogning o'quv jarayonini individual va guruh talablari asosida samarali tashkil etishga imkon beradi. Tizimli ravishda kreativ tafakkur va innovatsion metodlarni qo'llash bo'lajak pedagoglarni zamonaviy ta'lim talablariga moslashish va yuqori natijalarga erishish imkonini yaratadi. Tahlil natijalari asosida bir qator tavsiyalar ishlab chiqildi. Jumladan, bo'lajak pedagoglarni tayyorlash dasturlarida interfaol metodlar va loyiha asosida ta'limni keng joriy etish, kreativ tafakkurni rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus treninglar va laboratoriya mashg'ulotlarini tashkil etish tavsiya etiladi. Shuningdek, nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar bilan integratsiyalash orqali pedagoglarni ijodiy va innovatsion faoliyatga jalb qilish muhimdir. Ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni tizimli ravishda qo'llash pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirishga xizmat qiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, kreativ tafakkur va innovatsion yondashuvlar pedagogik faoliyatning asosiy strategik komponenti sifatida pedagoglarni zamonaviy va samarali ta'lim tizimiga tayyorlaydi hamda pedagogik kompetensiyalarni kompleks rivojlantirish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

“Bo‘lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirishga innovatsion yondashuv” mavzusi yuzasidan *quyidagi umumiy xulosalar* taqdim qilingan.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, bo‘lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirish pedagogik jarayonning samaradorligini sezilarli darajada oshiruvchi strategik omil hisoblanadi. Kreativ tafakkur pedagogning murakkab va muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, original va samarali yechimlar ishlab chiqish hamda o‘quv jarayonida innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo‘llash qobiliyatini rivojlantiradi. Innovatsion yondashuvlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar, jumladan interfaol metodlar, loyiha asosida o‘qitish, brainstorming, case-study va muammoli mashg‘ulotlar bo‘lajak pedagoglarning ijodiy faolligini oshirish, muammoli vaziyatlarda mustaqil va asosli qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirish, shuningdek nazariy bilimlarni amaliy ko‘nikmalar bilan uyg‘unlashtirish imkonini beradi. Shu tariqa, pedagoglarni mustaqil, ijodiy va innovatsion fikrlay oladigan shaxs sifatida shakllantirish jarayoni samarali amalga oshadi.

Tizimli yondashuv asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar va metodik integratsiya bo‘lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi. Nazariy va amaliy komponentlarning uyg‘unlashuvi pedagogik jarayonning sifatini oshiradi, o‘quv jarayonini boyitadi va pedagoglarni zamonaviy ta‘lim talablariga moslashishga tayyorlaydi. Shu bilan birga, kreativ tafakkur va innovatsion yondashuvlarning integratsiyasi pedagogik faoliyatning strategik tarkibiy elementi sifatida ta‘lim sifatini barqaror oshirishga yordam beradi.

“Bo‘lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni shakllantirishga innovatsion yondashuv” mavzusi yuzasidan *tavsiyalar* taqdim qilingan.

1. Ta‘lim dasturlarini takomillashtirish

Bo‘lajak pedagoglarni tayyorlash dasturlarida interfaol metodlar va loyiha asosida ta‘lim elementlarini keng joriy etish, shuningdek, kreativ tafakkurni rivojlantirishga yo‘naltirilgan maxsus modullarni kiritish tavsiya etiladi.

2. Amaliy mashg‘ulotlar va treninglarni tizimli tashkil etish

Kreativ tafakkurni shakllantirishga yo‘naltirilgan laboratoriya mashg‘ulotlari, ijodiy treninglar, muammoli vaziyatlar bilan ishlash mashg‘ulotlarini tizimli ravishda tatbiq etish zarur.

3. Nazariy va amaliy komponentlarni uyg‘unlashtirish

Bo‘lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida nazariy bilimlarni amaliy mashg‘ulotlar bilan integratsiyalash orqali pedagoglarni ijodiy va innovatsion faoliyatga faol jalb qilish muhimdir.

4. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng qo‘llash

Ta‘lim jarayonida zamonaviy texnologiyalar, masalan, elektron resurslar, interfaol ta‘lim platformalari va muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish metodlarini tizimli

ravishda qo'llash pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, kreativ tafakkur va innovatsion yondashuvlar bo'lajak pedagoglarni zamonaviy ta'lim tizimida samarali faoliyat yuritishga tayyorlashda strategik komponent sifatida xizmat qilishi, pedagogik kompetensiyalarni kompleks rivojlantirish va o'quv jarayonini sifatli boshqarish imkonini yaratadi. Bundan tashqari, bu yondashuvlar ta'lim jarayonida muammoli vaziyatlarni tezkor va moslashuvchan hal etish, raqamli texnologiyalarni pedagogik amaliyotga samarali integratsiya qilish hamda o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy faollik va motivatsiyasini oshirishga xizmat qiladi. Natijada, bo'lajak pedagoglarda kasbiy refleksiya, innovatsion madaniyat va uzluksiz kasbiy rivojlanishga bo'lgan ehtiyoj shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sh.M.Mirziyoyev Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. "O'zbekiston".T.,2016. – B.16.
2. Sh.M.Mirziyoyev Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston". T.,2017. – B.116.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabr "O'zbekiston Respublikasi Oliy Ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni
4. "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli Farmoni.
5. M.M.Raupova "Kreativ pedagogika" o'quv qo'llanma. N.2024
6. M.Usmonboyeva., A.To'rayev Kreativ pedagogika asoslari. T.:2016
7. Ishmuxammedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Tarbiyada innovatsion texnologiyalar o'quv qo'llanma -T.:Fan va texnologiya, 2013
8. Toxtaxodjayeva M., Nishonova S. "Pedagogika" 1-qism. Toshkent, O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashariyoti, 2010, 400 b.
9. T.N.Muslimov., M.Usmonboyeva., D.Sayfurov., A.To'rayev Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari.-T.: Sano-standart. 2015